DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

2. juni 2005 *

I sag C-83/03,

angående et traktatbrudssøgsmål i henhold til artikel 226 EF, anlagt den 26. februar 2003,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved R. Amorosi og A. Aresu, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Den Italienske Republik ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M. Fiorilli, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: italiensk.

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Borg Barthet, og dommerne J.-P. Puissochet (refererende dommer) og S. von Bahr,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 I sin stævning har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber nedlagt påstand om, at Domstolen fastslår, at Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 4, stk. 2, i Rådets direktiv 85/337/EØF af 27. juni 1985 om

vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (EFT L 175, s. 40), idet den ikke behørigt har undersøgt, om projektet vedrørende anlæggelse af en lystbådehavn i Fossacesia (Chieti) — en projekttype optaget på den liste, der findes i bilag II til nævnte direktiv — var af en sådan karakter, at det var nødvendigt at foretage en vurdering af dets indvirkning på miljøet.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

2 Artikel 2, stk. 1, i direktiv 85/337 bestemmer i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på, at projekter, der bl.a. på grund af deres art, dimensioner eller placering kan få væsentlig indvirkning på miljøet, undergives en vurdering af denne indvirkning, inden der gives tilladelse [som giver bygherren ret til at gennemføre projektet].

Disse projekter er defineret i artikel 4.«

3 Samme direktivs artikel 4, stk. 2, bestemmer:

»Projekter, der henhører under de i bilag II anførte grupper, vurderes i henhold til artikel 5 til 10, når medlemsstaterne finder, at det er påkrævet på grund af projekternes karakter. Med henblik herpå kan medlemsstaterne navnlig udpege visse typer projekter, der skal vurderes, eller fastsætte kriterier og/eller grænseværdier for at afgøre, hvilke af projekterne henhørende under de i bilag II anførte kategorier der skal vurderes i henhold til artikel 5 til 10.«

4 Punkt 10 i bilag II til direktiv 85/337 med overskriften »Infrastrukturprojekter« henviser til »[l]ystbådehavne«.

5 Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206, s. 7) bestemmer, at der oprettes et sammenhængende økologisk net af særlige bevaringsområder under betegnelsen »Natura 2000«.

6 Dette net, der består af lokaliteter, der omfatter visse naturtyper og visse arter, skal sikre opretholdelse eller i givet fald genopretning af en gunstig bevaringsstatus for de

pågældende naturtyper og arter ved hjælp af passende beskyttelsesforanstaltninger. Med henblik på at etablere dette net foreslår hver medlemsstat i henhold til artikel 4 i direktiv 92/43 lokaliteter, der kan udpeges som lokaliteter af fællesskabsbetydning og derefter udlægges som særlige bevaringsområder (ofte benævnt »forslag til lokaliteter af fællesskabsbetydning«).

Nationale bestemmelser

7 Det fremgår af sagen, at de italienske gennemførelsesbestemmelser til direktiv 85/337 sondrer mellem de lystbådehavne, hvor vandområdet er på mere end ti hektar, eller hvor havneområdet overstiger fem hektar, eller hvor kajerne har en længde på mere end 500 meter, på den ene side, og de lystbådehavne, der ikke overskrider disse grænser, på den anden side. Alene de førstnævnte anses for at være af en sådan beskaffenhed, at de automatisk gør det lovpligtigt at indlede en procedure til vurdering af deres indvirkning på miljøet som fastsat i dette direktiv. De sidstnævnte er underlagt en ad hoc-undersøgelse med henblik på at fastslå, om det er nødvendigt at indlede en sådan procedure.

Den administrative procedure

8 Efter at være blevet forelagt sagen af nogle miljøbeskyttelsesforeninger, anmodede Kommissionen de italienske myndigheder om oplysninger vedrørende anlæggelsen af en lystbådehavn i Fossacesia i regionen Abruzzo (herefter »regionen«). Anlæggelsen heraf var nemlig blevet godkendt uden at have været genstand for

en vurdering af den miljømæssige indvirkning heraf, og end ikke for en undersøgelse af, hvorvidt en sådan vurdering burde foretages.

9 Det fremgår af de oplysninger, de italienske myndigheder som svar har fremlagt, at det i den foreliggende sag drejer sig om en lystbådehavn med 391 pladser og et samlet areal på 59 825 m^2 med bl.a. en parkeringsplads til 398 biler, forskellige forretninger og et indkøbscenter. Kommissionen har påpeget, at dette anlæg ligger inden for en foreslået lokalitet af fællesskabsbetydning — i direktiv 92/43's forstand — kaldet »Lecceta litoranea di Torino di Sangro e foce fiume Sangro«, som skulle være et af de bedst bevarede kystnaturområder i Abruzzo.

10 Kommissionen har bemærket, at regionen den 9. juni 1999 meddelte den endelige anlægstilladelse. Ifølge de italienske myndigheders oplysninger bekræftede regionen ved regionalt dekret nr. 14/2000 af 27. januar 2000, at projektet ikke skulle underkastes en procedure til vurdering af dets indvirkning på miljøet, eftersom det ikke overskred de i italiensk lov fastsatte grænser, hvis overskridelse automatisk indebærer anvendelsen af en sådan procedure. Ifølge samme oplysninger havde regionen foretaget denne vurdering, efter at det regionale udvalg for koordinering af vurdering af indvirkning på miljøet (herefter »koordineringsudvalget«) på baggrund af en undersøgelse af projektets beskaffenhed havde afgivet en positiv udtalelse, udtalelse nr. 2/92, den 21. januar 2000, hvilket antydede, at en sådan vurdering ikke var nødvendig.

11 Da Kommissionen ikke var overbevist af de italienske myndigheders forklaringer, opfordrede den ved skrivelse af 29. oktober 2001 disse myndigheder til at fremsætte deres bemærkninger til beslutningen om ikke at underkaste projektet en sådan vurdering.

12 Da Kommissionen ikke havde modtaget noget svar fra de italienske myndigheder, tilstillede den den 27. juni 2002 disse myndigheder en begrundet udtalelse, hvori den opfordrede dem til at efterkomme udtalelsen inden for en frist på to måneder.

13 Da de italienske myndigheder stadig ikke svarede, anlagde Kommissionen nærværende sag.

Om søgsmålet

Parternes argumenter

14 Kommissionen er af den opfattelse, at de kompetente myndigheder ikke har foretaget en i henhold til den nationale lov til gennemførelse af direktiv 85/337 behørig undersøgelse af, hvorvidt anlæggelsen af lystbådehavnen i Fossacesia krævede en vurdering af havnens indvirkning på miljøet. Den manglende eller utilstrækkelige begrundelse for deres negative udtalelse i denne henseende, samt den omstændighed, at den blev givet efter meddelelsen af anlægstilladelsen, leder Kommissionen frem til den konklusion, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 85/337 ikke er blevet anvendt korrekt.

15 Den italienske regering har bekræftet, at den utilstrækkelige begrundelse for koordineringsudvalgets positive udtalelse af 21. januar 2000 samt det regionale dekret af 27. januar 2000 forhindrede en vurdering af projektets indvirkning på miljøet. Den har også bekræftet, at disse retsakter blev vedtaget efter meddelelsen af anlægstilladelsen.

16 Den italienske regering har imidlertid påberåbt sig en senere uddybende positiv udtalelse fra koordineringsudvalget, som var ledsaget af forslag om bl.a. at kompensere for visse virkninger af det allerede udførte arbejde. Regeringen har også anført, at den havde advaret regionen om, at hvis vurderingen af projektets indvirkning på miljøet endte med at falde negativt ud, ville det være nødvendigt at undersøge muligheden for at bringe området tilbage til dets oprindelige stand. Den italienske regering har tilføjet, at uanset udfaldet af vurderingen skulle der træffes foranstaltninger vedrørende det berørte forslag til lokalitet af fællesskabsbetydning med henblik på andetsteds at bevare eller genvinde det, man inden for lystbådehavnens område har mistet.

17 Den italienske regering har ikke desto mindre gjort gældende, at en vurdering af lystbådehavnsprojektets indvirkning på miljøet ikke var nødvendig, hvis ikke det var for at vurdere dets indvirkning på den foreslåede lokalitet af fællesskabsbetydning »Lecceta litoranea di Torino di Sangro e foce fiume Sangro«. Denne vurdering er ifølge den italienske regering blevet foretaget efterfølgende inden for rammerne af koordineringsudvalgets anden udtalelse.

Domstolens bemærkninger

18 Som anført i femte betragtning til direktiv 85/337 har direktivet til formål at vedtage generelle principper for vurdering af offentlige og private projekters indvirkninger på miljøet med henblik på at udbygge og samordne procedurerne for tilladelse til projekter, som kan forventes at få stor indvirkning på miljøet.

19 For visse typer af projekter overlades der i henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 85/337 medlemsstaterne et skøn til at fastslå, hvorvidt et projekts karakter gør det

påkrævet at underkaste det en vurdering af dets indvirkning på miljøet. Dette skøn er afgrænset af den i direktivets artikel 2, stk. 1, nævnte forpligtelse for disse stater til at underkaste projekter, som kan forventes at få mærkbar indvirkning på miljøet, en sådan vurdering (jf. i denne henseende dom af 24.10.1996, sag C-72/95, Kraaijeveld m.fl., Sml. I, s. 5403, præmis 50).

20 Eftersom en medlemsstat, der gør brug af den mulighed, der følger af artikel 4, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 85/337, selv fastsætter almindelige bestemmelser til vurdering af, hvorvidt de under artikel 4, stk. 2, henhørende projekter skal underkastes en forudgående vurdering af deres indvirkning på miljøet, indebærer en tilsidesættelse af disse bestemmelser nødvendigvis en tilsidesættelse af bestemmelserne i artikel 2, stk. 1, sammenholdt med artikel 4, stk. 2, i direktiv 85/337.

21 I det foreliggende tilfælde er det ubestridt, at regionen har givet tilladelse til anlæggelsen af en lystbådehavn i Fossacesia, før den foretog en forudgående ad hoc-undersøgelse, som påkrævet i medfør af italiensk lovgivning, med henblik på at fastslå, om en vurdering af projektets indvirkning på miljøet er nødvendig. Uden at det er nødvendigt at tage stilling til, hvorvidt kravene til begrundelsen i en beslutning om, at dette enten er eller ikke er nødvendigt, skal det fastslås, at bestemmelserne i artikel 4, stk. 2, i direktiv 85/337, sammenholdt med samme direktivs artikel 2, stk. 1, er blevet tilsidesat af regionen.

22 Uanset at tilsidesættelsen af fællesskabsretten i det foreliggende tilfælde også indebærer en tilsidesættelse af de nationale bestemmelser til gennemførelse af fællesskabsretten, som er vedtaget af den medlemsstat, på hvis område tilsidesættelsen har fundet sted, og på trods af at de nationale retsmidler med altovervejende sandsynlighed ville have gjort det muligt at fastslå en sådan tilsidesættelse, udgør denne tilsidesættelse foretaget af et offentligretligt organ i medlemsstaten ikke desto mindre — i henhold til artikel 226 EF — et traktatbrud begået af denne stat.

23 Det følger af det foregående, at Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 85/337/EØF, idet regionen Abruzzo ikke behørigt har undersøgt, om projektet vedrørende anlæggelse af en lystbådehavn i Fossacesia — en projekttype optaget på den liste, der findes i bilag II til nævnte direktiv — var af en sådan karakter, at det var nødvendigt at foretage en vurdering af dets indvirkning på miljøet.

Sagens omkostninger

24 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Italienske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Den Italienske Republik har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Sjette Afdeling):

1) **Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 4, stk. 2, i Rådets direktiv 85/337/EØF af 27. juni 1985 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet, idet regionen Abruzzo ikke behørigt har undersøgt, om projektet vedrørende anlæggelse af en lystbådehavn i Fossacesia (Chieti) — en projekttype optaget på den liste, der findes i bilag II til nævnte direktiv — var af en sådan karakter, at det var nødvendigt at foretage en vurdering af dets indvirkning på miljøet.**

2) **Den Italienske Republik betaler sagens omkostninger.**

Underskrifter